

KARDEŞLİK İFTARLARI 3 - EVSİZLERLE BULUŞMA İFTARI

Sokakta yaşayan evsiz insanlar uzak batı ülkelerinde görüp duyduğumuz bir olgudan ibaret değil. Burada, yanı başımızda da giderek büyüyen, büyümekte olan derin bir sosyal yara.

Evsizlere dair ülkemizde ciddi bir araştırma yapılmış değil, ancak bizlerin gündelik gözlemleri, evsizlerin sayısının giderek artma eğiliminde olduğu yönündedir. Bu durum bizleri ürkütmektedir. Evsizlerin sayısına dair elimizdeki en somut veri, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2011 Ocak ayında açtığı spor salonunda verdiği hizmetten iki ay içinde yararlanan insan sayısıdır. Belediyenin verdiği sayı 2.187'dir. 2012'de aynı uygulama dahilinde Metin Oktay Spor Salonunda Ocak ayından Şubat sonuna misafir edildiği ilan edilen insan sayısı 965'tir.¹ Bu salona gitmeyen, gidemeyen, çeşitli sebeplerle gitmek istemeyen evsizleri ve literatürde gizli evsiz diye tabir edilenleri eklediğimizde bu sayının çok daha artacağı kesindir.

Ülkemizde 18-60 yaş arası barınacak yer ihtiyacı içerisinde olan erkeklere yönelik devletin olanak ve hizmetleri son derece sınırlı ve istisnadır. Kadınlar için ise, belediye kanununda yer alan "Nüfusu 50 binin üzerinde belediyeler kadın sığınma evi açmak zorundadır" hükmünü İstanbul'daki 35 belediyeden sadece 8'i yerine getirmiş durumdadır.²

Evsizler sokaklarda, parklarda, hastanelerde, cami avlularında, otogarlarda çok ağır şartlarda yaşam mücadelesi veriyor. Şiddete, tacize, tecavüze maruz kalıyor. Üşüyor, hastalanıyor, yeri geldiğinde donarak ölüyor. Bu zor şartlarda yaşayan evsizlere toplum ve devlet tarafından yeterli ilgi gösterilmiyor. Öte yandan sokaklardaki katlanılması imkansız günlük hayat, çoğu evsizin akıl sağlığını giderek yitirmesine sebep oluyor.

Evsizlerle ilgili ülkemizde yazılmış ilk rapor³ için geçen kış yaptığımız araştırmada şunu gördük: İlgili devlet kurumları ortada bir evsizler sorunu olduğunun farkında. Sıkıntı ise uygulamada. Aşağıdaki yedi nokta bunu ortaya koyacaktır.

1. 2003 yılında İçişleri Bakanlığı'nın 07 numara ile yayınladığı genelgesinde her ilde en az bir tane olmak üzere evsizlere sığınma merkezlerinin açılması talimatı yer almaktadır.
2. Beyoğlu Kaymakamlığı 2003 yılında sürekli açık olan bir evsizler evi açmıştır. Ancak bu evin kapasitesi 18 kişiliktir ve evsizler en fazla 15 gün süreyle misafir edilmektedir. Evin sakinleri sabah 9:00'da evden dışarıya bırakılmakta, ev akşam 17:00'de açılmaktadır.
3. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'nün 2004'te Ankara'da düzenlemiş olduğu I. Sosyal Hizmetler Şurası'nda alınan kararlardan biri şöyledir: "Sosyal hizmet kuruluşları, başta büyük şehirler olmak üzere, evsiz ve kimsesiz olup sokaklarda yaşayanlar için, sürekli hizmet verecek gece barınma evleri kurmalıdır."
3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2004'ten beri, kışın soğuk aylarında iki ila üç ay süreli olmak üzere evsiz vatandaşlarımızı bir spor salonunda misafir etmektedir. Bu hizmet muhakkak ki önemli bir adımdır, ancak bunla beraber yetersiz olduğu açıktır.
3. 2009 yılının Aralık ayında dönemin devlet bakanı Selma Kavaf tarafından Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'na ek yapılmasına ilişkin bir kanun taslağı hazırlanmış ve bu taslak basına yansımıştır. Taslakta evsizlerin sayısının ekonomik krizle beraber arttığına dikkat çekilmiş ve şöyle denmiştir: "Sokakta yaşamak zorunda kalan 18 yaş üstü bireyleri yaşamlarını tehdit eden risklerden korumak ve temel gereksinimlerini karşılamalarını sağlamak için hizmet veren, kendi istekleri ile kalıp ayrılacakları yatılı sosyal hizmet birimlerinin kurulması karara bağlandı." Ancak söz konusu kanun taslağı ne yazık ki yasalaşmamıştır. Bu tasarının neden yasalaşmadığını anlamak mümkün değildir.
4. TBMM İnsan Hakları Komisyonu Nisan 2010 tarihinde kaleme aldığı son derece önemli ve ibret verici raporda, AŞTİ'de yaşayan evsizlerin perişan halini ayrıntılarıyla tasvir etmiş, devletin acilen sürekli hizmet veren, kalıcı ve nitelikli misafirhaneler açması gerektiğini belirtmiştir.

¹ <http://www.ibb.gov.tr/sites/SaglikVeSosyalHizmetler/haberler/Pages/Haber.aspx?hid=146>

² <http://t24.com.tr/haber/istanbulun-34-ilcesinde-8-kadin-siginmaevi-var/166126>

³ <http://www.emekveadalet.org/wp-content/uploads/Evsizler-icin-Rapor.pdf>

5. Ankara Valiliği 2010'un Aralık ayından Haziran 2011'e kadar açık olan bir evsizler evi açmış ve hizmet vermesini sağlamıştır. Bu süre zarfında söz konusu evden 924 kişi yararlanmıştır. Ankara'da 2011 Kasım ayı içinde de evsizlerin barınması için iki otel hizmete sokulmuştur.

6. Bir diğer sevindirici gelişme Bursa'da gerçekleşmiş ve büyükşehir belediyesi altı ay açık olacak bir evsizler evini 2011 Kasım ayında hizmete açılmıştır.

7. İstanbul Valiliği Özel Kalem Müdürlüğü "Sokakta Yaşayan Vatandaşlar" ismiyle 2011'in kış aylarında bir iç yazışma yayınlamış, evsizlerin sorunlarına dikkat çekmiş, evsizlerin "sağlık kontrolünden geçirilmesi, temizlik, iaşe ve ibatelerinin yaptırılması, kabul şartları tutanların sosyal hizmet kurumlarına yerleştirilmesi" talimatı vermiştir. Ancak söz konusu yazışmanın ciddi bir etki yaratmamıştır, zira İstanbul'da Ankara ve Bursa'dakine benzer bir ev açılmamıştır. Beyoğlu Evsizler Evi de halen düşük kapasiteyle, evsizleri en çok 15 günlüğüne ve sadece geceleri misafir etmektedir.

Evsizler, açlık ve açıklığı bizden sorulacak komşularımızdır. Ankara ve Bursa'da altı aylık da olsa evsiz merkezleri açılmışken, İstanbul gibi on iki milyonluk bir kentte devletin sadece bir tane ve sınırlı hizmet veren merkezin bulunmasını bizler anlayamıyoruz. İstanbul'da en kısa sürede Ankara ve Bursa'dakine benzer evsiz merkezlerinin açılması en acil ve temel talebimizdir.

Dünyanın en büyük yirmi ekonomisi içinde olmakla övünen bir ülkenin, evsizlerine sahip çıkmak için kaynak ayırmakta zorluk çekmemesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu temel talebimizi takiben şunların yapılmasının gerekli olduğuna inanıyoruz:

- Ankara ve Bursa'da evsizlere yönelik olarak verilmeye başlanan altı aylık hizmetin İstanbul başta olmak üzere diğer büyükşehirlerde de uygulanmaya başlaması.
- Bu hizmetin yılın altı ayıyla sınırlandırılmaması, yılın tamamında verilmesi ve Beyoğlu evsizler evinde uygulanan 15 günlük kısıtlamaların kaldırılması. Havalarda ısındığında evsizlerin hayatlarındaki onca sorundan sadece biri, yani soğuk ortadan kalkmakta, ancak diğer sorunlar aynen sürmektedir. Diğer yandan 15 gün, evsiz yaşamak durumunda kalmış birinin kendisini toparlayabilmesi için son derece yetersizdir.
- Psikolojik desteğe ihtiyaç duyan veya akıl sağlığı ileri düzeyde yıpranmış olan evsizlerin tedavilerinin ilgili hastaneler ya da özel rehabilitasyon merkezlerinde ücretsiz olarak yapılması.
- Sokakta yaşayanların, kurulacak bu evsiz merkezlerine vatandaşların arayıp bildirmeleri suretiyle aktarılabilmesi için bir telefon hattı hizmetinin kurulması.
- Evsizlerin toplumsal yaşama kazandırılmaları ve evsizliğin oluşumunu engellemek için, barınma hakkının asli bir hak olduğu anlayışıyla uzun vadeli bir strateji geliştirilmesi.

Devletin yapamadığını yapmaya girişen Şefkat-Der'in olağanüstü çabaları sayesinde, 12 milyonluk İstanbul şehrinde evsiz erkeklere 24 saat, süresiz ve koşulsuz hem barınma imkanı, hem de bir kardeşlik ortamı sunan bir evsizler evi 10 Aralık 2011'den bu yana Cihangir'de hizmet vermektedir. Aynı derneğin İstanbul'da iki kadın sığınma evi de ihtiyaç sahiplerine barınacak bir çatı sağlamaktadır. Son olarak, sınırlı bir çevrenin çaba ve destekleri ile ayakta duran bu evlere sahip çıkmamız temenni ediyoruz.

Hayırlı ramazanlar